

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

34. De ijs, quæ in Missæ adhiberi solent, cæremonijs & ritibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

corpore consecrabitur, cum hostia ante consecrata, & consumpta in altari non sit. Si illis opponas, Ante fuerat panis consecratus, ergo ex illo, & ex vino, quod denuò consecratur, constat integrum sacrificium. Contra respondent illi nihil argumento concludi, quia panis, qui fuerat ante consecratus, ad aliud sacrificium pertinuit, ergo ex illo, qui non amplius in altari est, utpote iam ante consumptus, & ex vino denuò consecrato non fit vnum sacrificium.

Secunda opinio est, solum vinum consecrari oportere: quæ Scoti est in 4. dist. 8. q. 3. ea ratione firmata, quòd nec iure, nec vllò argumento efficaci concluditur rursus esse panem consecrandum, sed tantum suppleri debere, quòd defuit; at sola vini consecratio defuit, hæc igitur sola est addenda. Deinde sacrificium Missæ, duarum specierum consecrationibus constat, videlicet panis, & vini, ergo cum vna sola defuerit, satis est eam adiungere. Sotus alioqui S. Thom. discipulus, distinguit in 4. dist. 13. quest. 2. art. 6. ad 4. hunc in modum: *Ant Missæ, inquit, sacrificium est publicum, & solemne, & tunc satis est vinum tantummodo consecrare: nam si panis consecratur; notabilis erit populi adstantis offensio. Si autem priuatum sacrificium fiat: tunc inquit, vinum solum, & panis consecrari debent. Sed reuera nihil S. Thomas in hac parte distinguit, sed generatim loquitur: nam putat iuris esse diuini, vt sacrificium vtriusque speciei consecratione constet, & simul etiam credit panem prius consecratum ad aliud sacrificium pertinere. Sotus verò censet, ad sacrificium quidè iure diuino vtriusque speciei consecrationem requiri, sed ex pane ante consecrato; quamvis iam absumpto, & vino, quòd denuò consecratur, vnum fieri sacrificium: Concludit itaque S. Thomas esse aliam panis speciem denuò consecrandam, eo quòd solis verbis consecrationis sanguinis fieri iure non debet ipsius sanguinis consecratio; sed repeti omnia verba necesse est, quæ post calicis consecrationem dici solent, at ea verba aptè, & commodè non iterantur sine specie panis in altari existente, cum multa de vtraque specie consecrata dicantur. Sanè hac in parte vtraque sententia probabilis est; sed meo iudicio saltem Soti sententia videtur tenenda: nec enim video rationem satis firmam, quæ conuincat ad asserendum aliam panis speciem esse consecrandam: nec sine populi adstantis graui offensione panis consecratio repeteretur.*

Sextò quæritur, Quid fiet, si cum Sacerdos viderit non fuisse in calice vinum, nihil in templo vini reperitur, ita vt si sit denuò vinum consecrandum, mitti aliquis debeat per mediam plebem ad vinum aliunde deferendum? Respondet, tunc temporis vini consecrationem commodè fieri non posse absque notabili plebis offensione; ac proinde parum, aut nihil est incommodi, si tunc sacrificium imperfectum sine vini consecratione maneat; nam arctioris est vinculi ius naturale, quam diuinum scriptum, aut positum.

Septimò quæritur, quid sit faciendum, si species consecrate à Sacerdote sumi nequeant, eo quòd Turcarum vel Hæreticorum, aut Paganorum subitus aliquis incurfus irrumpat. Suadent aliqui, species igni esse exurendas, si id fieri pos-

sit: Alij verò, esse in certo loco reponendas, ex quò deinde resumantur; aut eas Sacerdotem secum deferre debere. Si ROGES, si falne sit Sacerdoti non ieiuno eas tunc temporis edere, cum dicitur, sacerdoti non ieiuno, qui sacrum faciendo consecrauit species? Respondet, fas esse ob hostium, quòd imminet periculum deuitandum; ne si forte, in sacrilegas eorum manus veniant, impiè, & nefariè ab eis conculcentur, traudentur, ac pereant.

Octauò quæritur, quid erit de speciebus consecratis faciendum, cum putrefactæ corruptæque sunt? Respondet, eas esse igni comburendas, earumque cineres in sacro aliquo templi loco reponendos, vel certè in sacram piscinam mittendos. Idem dicendum, si animal consecratas species deuorauerit, si enim capiatur, tradendum est igni, & cineres eodem modo vel in piscinam mittendi, vel in alio aliquo templi loco mundo & commodo reponendi.

Nondò quæritur, quid factò opus sit, cum ob intemperiem frigoris, torpente manu Sacerdotis, panis species delabitur in Calicem siue ante, siue post fractionem eius? Respondet S. Thomas 3. par. q. 86. art. 6. ad 6. nihil esse tunc iterandum.

Decimò quæritur, de eo Sacerdote cuius negligentia sanguis Christi effunditur, aut cuius infirmitate Sacramentum sumptum euomitur, quæ poena puniri debeat? Respondet S. Thomas 3. par. q. 80. art. 3. ad 7. id fieri debere quòd statuitur in cap. Si per negligentiam, cap. Si quis, & cap. Qui non bene. De Consec. dist. 8.

Cap. XXXIV.

De ijs, quæ in Missa adhiberi solent, ceremonijs, & ritibus.

Primò quæritur, Vnde, & quare Introitus Missæ dicatur, & quibus ille partibus constet? Respondet introitum Missæ inde nominatum, quia cantatur à Choro in ingressu Sacerdotis ad altare, vt Micrologus de Ecclesiast. obseruat. cap. 1. Rupert. lib. 1. de diuin. offic. cap. 27. Raban. lib. 1. de institut. Cleric. cap. 33. annotarunt. Vel iuxta aliorum sententiam, dictus est Introitus Missæ, hoc est Procemium, & Initium Missæ, sic Conrad. lib. 1. ceremoniar. cap. 1. vel quòd alij testantur, vt Renanus apud Tertullianum de corona militis, quia olim canebantur à Clericis, dum conueniebat, & introibat populus in templum. Alijs demum introitus videtur dictus à primo verbo, quo vtitur Sacerdos, in ingressu ad altare: nam sacrificium incipiens, ait: *Introibo ad altare Dei*; qui versiculus est in Missa peruectus, vt constat ex Liturgijs Basilij, & Chryostomi; & ex Ambrosio. Sed hic versiculus non ad Introitum pertinet, quia antecedit Introitum. Constat enim Introitus Missæ Antiphona, vno Psalmi versiculo, & versiculo Gloria Patri, &c. Porro ante Introitum Missæ Institutione antiqua Ecclesiæ, facit Sacerdos generalem peccatorum confessionem: sed quis eam addiderit Missæ, certò non liquet, quamvis quidam Damaso tribuant. Vsum verò confessionis ante Missæ Introitum antiquum esse patet ex Micrologo, qui planè testatur præmitti solitam confessionem, & Liturgia S. Iacobi incipit à Confessione.

Deinde

Deinde Sacerdos ingressus ad altare Antiphonam dicit semper ex aliquo scripturæ loco desumptâ, & versiculum vnum aliquo item Psalmo acceptum, cum versiculo Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto: nam olim Psalmi in introitu Missæ decantari solebant; postea verò pro toto numero Psalmorum est vnus tantum versiculus ex aliquo Psalmo retentus. Et communis quidem est opinio Cælestini Primum instituisse, vt initio statim Missæ, Psalmi canerentur Antiphonam, teste Anastasio Bibliothecario, cum antea Epistola tantum, & Euangelium legerentur ante Missæ sacrificium. Sic testatur Alcuinus *lib. de diuin. offic. cap. quid significent vestimenta*, Amala. *lib. 3. Ecclesi. offic. cap. 5.* Raban. *lib. 2. de instit. cleric. cap. 32.* VValfrid. *de rebus Eccles. cap. 22.* Sigeb. in *Chronico anno 426.* dum de Cælestino verba facit. Microlo. *de Eccles. obseruanti. cap. 1.* Verisimile tamen non est id à Cælestino primum in Ecclesia introduci cœpisse. Nam Dionysius Areop. meminit Psalmorum, qui ante Missæ sacrificium cantabantur; Et Basilus in *sua Liturgia* ad initium Missæ iubet tres, aut quatuor Psalmorum versiculos decantari. Fortassis Cælestinus in Romana Ecclesia primus cum morem induxit, cum in alijs Ecclesijs feruaretur, aut primus præcepit, vt Psalmi canerentur, cū antea de more solum, nō lege, & præcepto canebantur. Versiculū porrò, Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto, & reliqua plerique putarunt consilio B. Hieronymi Damasum introduxisse. Cæterum, vt ex Theodoro *lib. 2. c. 24.* & Sozom. *lib. 3. c. 19.* Tripartit. *lib. 4. cap. 33.* constat, ad finem Psalmorum hic versiculus in Græcia antea canebatur. VValfridus in *lib. de rebus Eccles. cap. 25.* refert, vsum & morem canendi huiusmodi versiculum à Nicæno Concilio esse constitutum. Concilium Valente Canon. 7. tradit, non solum Romæ; sed in toto etiam Oriente, & per Aphricam, post Gloria Patri, & c. addere hæc verba Ecclesijs conuenisse: *sicut era in principio, & que sequuntur.*

Secundo queritur, quantæ antiquitatis sit cantus eius particula Kyrie eleison, & c. post introitum Missæ? Respondeo, eam Missæ partem esse perantiquam, vt indicant Liturgiæ B. Iacobi Apostoli, Basilij, & Chryostomi. Idem quoque Basilus in *epist. 63. ad Neocesarienses* de hac precatione meminit. Nec minoris est apud Latinos etiam antiquitatis hæc particula. Nam Gregorius I. *lib. septimo, Epistol. 63.* cum accusaretur, quod eam Missæ partem, nempe Kyrie eleison, & alia quædã ex Græcorum cæremonijs, & ritibus accepisset, & in Latinam Ecclesiam inuexisset; respondit se anti quas Ecclesiæ Romanæ cæremonias conseruare, non autem ex Græcis accipere; eo vsus argumeto, quod apud Græcos Kyrie eleison dici solet simul ab omnibus; at apud Latinos, & in Romana Ecclesia dicitur à Clericis, & à populo respondeatur Christe eleison, & totidem vicibus dicitur apud Latinos, Christe eleison; quod apud Græcos nullo modo dicitur, sed simpliciter dicitur Kyrie eleison. Deinde in Concilio Vasensi centum quinquaginta annis ante Gregorij atatem celebrato Canon. 3. statuitur, vt Sacerdotes in Gallijs ad Missam Kyrie eleison decantent; eo quod in Romana, inquit, & Apostolica Ecclesia, & in omni Italia, ea supplicatio ad Missam cani solet. Porrò Kyrie elei-

son Græcis idem est, quod Latinis, Domine miserere.

Tertiò queritur, Quando primū in Missa hymnus Angelicus Gloria in excelsis Deo, cœperit decantari? VValfridus *lib. de rebus Eccles. cap. 22.* Rupertus, Amalarius, Rabanus, Berno, & alij hanc institutionem Telephoro tribuunt. Annorandum tamen, in hymno prædicto multa esse adiecta verbis Angelorum, quis verò ea addiderit, non est admodum certum adhuc, & compertum. Innocentius III. credit Telephorum addidisse omnia; plerique verò totius additionis, Hilariū Episcopum Pictauiensem faciunt auctorem. Quidam aiunt, ea esse addita à Symmacho Pontifice Romano. Hoc testatur Berno *cap. 25. de officio Missæ.*

Quartò queritur, Vnde sumpta fuerit saluatio, qua Sacerdos in Missæ sacrificio populum salutat dicens, Dominus vobiscum? Respondeo, ex Hebræorum more, qui saluantes dicere solebant, Dominus tecum, aut Dominus vobiscum, vt constat Iudicum 6, Ruth. 2. 2. Paralipomenon. 27. Lucæ 1. cuius quidem salutationis in Missa vsus est antiquissimus, vt ex Concilio Vasensi, & Liturgijs S. Iacobi Apostoli, Basilij, & Chryostomi planè colligitur. Salutat verò sic populum Sacerdos, quoties eum excitat, vel ad precandum, vel ad audiendum. Meminit huius salutationis Soter Pontifex Romanus, vt est apud Burchard. *lib. 3. decreti cap. 7. 4.* & apud Iuonem *part. 2. capit. 127.* Edidit libellum de hac salutatione Petrus Damianus.

Quintò queritur, Quare preces, quæ in Missa cantantur, Collectæ dicantur? Respondeo, propriè Collectam dici Collectionem, & Conuentum populi frequentem. Ita vt dicta sit Collecta, quasi Collectio, sicut Remissa olim dicebatur remissio. Propriè igitur Collecta est coetus populi in vnum collectus. Leuit. 23. *est enim cæritus*, Moyses inquit, *aique collecta*; & Deuteron. 10. *Collecta est Domini Dei*. Inde translatum est nomen, ad significandos dies festos, ac celebres, in quibus frequens populus cogebatur. 2. Paralipomenon 7. *Fecit Salomon in die octauo collectam* 2. Eldr. 8. & *In die octauo collectam*. Deinde etiam Missa ipsa cœpit quoque collecta appellari, quia ad Missam totus populus conueniebat. Eleemosyna itidem, quæ in frequenti Christianorum conuentu in commune conferebantur, dictæ sunt collectæ. 1. ad Corinth. vlti. *De Collectis autem, que sunt; & paulo post: Tunc collectæ stant*. Ita etiam preces, quæ populo in vñ collecto fundebantur, Collectæ dici cœperunt. De hac re Microlog. *de Eccles. obseruanti. ca. 3.* VValfrid. *de rebus Eccles. cap. 22.* Hugo S. Victoris *lib. 2. de offic. Eccles. cap. 16.* QVAERES, cur in Missa preces certo, ac finito numero consent? Respondeo, nisi id ita fieret, quilibet Sacerdos arbitratu suo eas multiplicaret; quæ res populum fidelem tædio, ac fastiditate afficeret, eumque à re diuina frequentanda auocaret potius, quam alliceret, Durand. in *Rationali diuin. offic. lib. 4. ca. 15.* Sed cur vna, aut tres, aut quinque, aut septem in Missa preces adhibentur? Respondeo, pro more vetere adhiberi posse vnâ, tres, quinque, vel septem: non plures vt ait Micrologus *de Eccles. obseruanti. capit. 4.* Radulph. *de canonum obseruanti. propositi. 23.* septem quidem, ob septem petitiones, quæ in oratione Do-

minica continentur, vel ob septem Spiritus sancti dona: quinque autem, ob quinque Christi Domini plagas, & vulnera: tres, ob mysterium Trinitatis, vel quia Christus Dominus ante mortem suam in horto, ter orasse in Euangelij perhibetur: vnam, ob vnitatis diuinæ Sacramentum.

Sexto queritur, Vnde sumpta sit chori, vel Populi responsio, Amen ad singulas prope modum in Missa precesiones Sacerdotis? Respondeo, ex Hebræis, qui finitis Psalmis precationibus subiungere solebant, Amen; quasi dicerent, sit, vel, Fiat: hæc enim particula Amen, significat idem quod verè, vel certè. Vnde est, vel affirmantis, vel optantis. Et ideo Christus in Euangelio frequenter dicebat: Amen amen dico vobis, hoc est, verè dico vobis.

Septimo queritur, cuius sit antiquitatis lectio Epistolæ ad Missam? Respondeo, post Collectam, lectio accepta ex Propheta, Apostolo, vel aliquo alio Scripturæ sacræ libro, sequitur: & ut constat ex Clemente, Iustino, Tertuliano, ac Dionysio Areopagita, quos citat Durant. lib. 2. de ritib. Eccl. Cathol. cap. 18. mos iste desumptus est ex Apostolis, apud Hebræos autem, per omne sabbatū ex Prophetis in Synagogis Scripturæ legebantur Lucæ. 4. Act. 13. 17 & 18. Cum autem lectio petitur ex Prouerbis, Ecclesiaste, Sapientia, Cantico Cantorum, & Ecclesiastico, dicitur lectio Sapientia, quoniam omnes isti quinque veteris Testamenti libri, dici communiter solent sub nomine Sapientie: cum lectio ex Prophetis sumitur, lectio Prophetæ: cum ex Epistolis Apostolorum, lectio Epistolæ. Porro dum legitur Epistola sedet Episcopus, sedent, & ministri, ut testatur Amalar. lib. 3. de Eccl. officijs, cap. 10. Ruper. lib. 1. cap. 32. de diuin. offic. Innocent. lib. 3. de Myst. Missæ, cap. 34.

Octauo queritur, Vnde Graduale nomen accepit, qui se illud instituerit? Respondeo, Missæ responsoria, ut à cæteris Responsorijs distinguerentur, quæ in Horis Canonicis dici consueuerunt, dicta esse Gradualia, eo quod dum Diaconus quibusdam gradibus ad suggestum ascendebat, Euangelium alta voce annunciatus à Choro cantabatur. Walfrid. lib. 3. de reb. Eccl. cap. 22. Ruper. lib. 1. de diuin. offic. cap. 34. Radulphus de Canon. obseruant. propositi. 12. Responsoria verò nominantur eo quod vno incipiente, alij respondēt, ut scribit Rabanus lib. 2. de instrum. C. eric. cap. 15. idem quoque dicit Isidor. lib. 6. Etymolog. cap. 19. & lib. 1. de Eccl. offic. cap. 8. Ne igitur tempus illud necessario interponendum Epistolæ, & Euangelij lectioni, otiosè transigeretur, adhibiti sunt eiusmodi versiculi: qui aliquando vocantur Gradualia, ob rationem assignatam, aliquando Tractus; aliquando etiam adhibentur profæ, siue sequentiæ sic dictæ. Gradualis institutionem, quidam in Gregorium I. referunt: Sigebertus verò, Rupertus, & alij, in Cælestinum I. Alij Gradualium, & Tractuum auctorem faciunt Gelasium I. Tractus verò, appellantur, quod sint versiculi, & ex immo pectore quædam veluti tractæ voces lugubres; nimirum cantus quibusdam quasi gemitibus atque suspirijs, lugubri, & aspera voce decantati: nõ enim Tractus huiusmodi adhibentur præterquam temporibus luctus, & penitentia, ut in Septuagesima, & Quadragesima, & in sacro funebri, quod sit pro

mortuis; Inter Tractum porro, & Responsorium hoc interest, quod in Tractu non vnus incipit, & alij respondent, sed omnes simul cantant in Responsorio autem, vno inchoante, Chorus respondet.

Nono queritur, De antiquitate lectionis Euangelicæ ad Missam adhiberi solitæ? Respondeo, eam esse per antiquam: quod Liturgiæ omnes testantur: Concilium quoque Laodicenum cap. 16. Carthaginense 4. can. 84. Valentinum. can. 2. Idem iudicat Epistola Anastasij ad Episcopos Germaniæ & Burgundiæ, vbi præcipit, vt omnes stantes Euangelium audiant, quam quidem cæremoniã non ipse primus instituit, sed confirmauit, aut obseruari iussit, vbi nõ seruabatur. Nam Clemens li. 2. conscribit. Apostol. cap. 61. testatur Apostolos constituisse, vt omnes, tum Clerici, tum Laici, assurgant, dum Euangelium legitur. Lectio Euangelio, Codicem Sacerdos exosculatur reueritus felicem, faustã, bonam Dei annuntiationem. Mittitur verò in Missis publicis à Sacerdote Diaconus, sicut à Christo sunt Apostoli delegati ad Euangelium promulgandum. Desertur Crux tanquam signum Christi, cuius res gestæ, vita, & mors in Euangelio referuntur. Diaconum comitantur Acolyti cæteros accensos gestantes, qui Fidei calcæse diuinæ que lumē referunt. Lectio Euangelio, canitur Symbolum Fidei compositum à 2. Synodo Generali, quod Symbolum Synodus Toletana, singulis diebus Dominicis decantari iussit, vt in Missa fieret Fidei professio iuxta morem Orientalium. Vvalfridus lib. de reb. Eccl. cap. 22. scribit apud Germanos, & Gallos vsum Symboli ad Missas cantandi, tempore Caroli Magni porrius viguisse, contra Felicem Virgelitanum Episcopum, qui tunc est hæresicos condemnatus.

Decimo queritur, Vnde dictū sit Offertorium? Respondeo, cum Vvalfrido de reb. Eccl. cap. 22. Ruper. lib. 1. de diuin. offic. cap. 2. Amal. lib. 3. de Eccl. offic. cap. 19. Microlog. de Eccl. obseruant. cap. 10. Isidor. lib. Etymolog. 6. cap. 19. Innocent. lib. 2. de Myst. Missæ, cap. 53. Lectio Euangelio Subdiaconus Diacono, & Diaconus Sacerdoti, & Sacerdos Deo panem consecrandum offerebat: vnde factum est vt populus tunc temporis sua munuscula offerret, iuxta illud, quod habetur in cap. Omnis Christianus. De consecr. dist. 1. & Paralip. c. 26. dicitur David instituisse, vt Leuitæ, cum offerrentur holocausta, Laudes Domini cantarent, & clangerent tubis, cymbalis, & Psalterijs. Offertorij verò tempore quinque precesiones à Sacerdote funduntur, vide licet, suscipe Sancte Pater omnipotens æterne Deus; & offerimus tibi Domine; & Veni sanctificator; & In spiritu humilitatis; & Suscipe Sancta Trinitas. Micrologus ait huiusmodi preces iuxta ordinem Gallicanum in Missa recitari, sed secundum ordinem Romanum nullas esse precesiones institutas inter offertorium, & secretas: & Vvalfridus, Amalarus, Rupertus, Alcuinus, & Innocentius hæc quinque Orationum non meminerunt. Postea sequuntur Orationes, quæ vocantur secretæ, quæ tot numero recitantur, quot fuerunt Collectæ ante Lectionem Epistolæ.

Vndecimo queritur, cur dicta sit Prefatio Responsorio, eo quod sit præparatio quædam, & excitatio populi ad eã actionem, in qua propriè, ac principaliter sacrificium consistit; videlicet, ad con-

secratio.

secrationem, & oblationem corporis, & sanguinis Domini. Incipit verò Præfatio in illis verbis, & salutatione, Dominus vobiscum. Nam ea verba: *Per omnia secula seculorum*, signi- ficiunt solum Orationes, quas appellamus secretas; quæ quidam verba, licet Orationes ipsæ tacito quodam silentio fuerint recitata, alta voce proferuntur, ut populus altans respondere possit, Amen, & priores Orationes confirmare, ut scribit Micrologus. Vfus Præfationum est antiquus, ut ex Clemente Romano, Cypriano, Chrysostomo, Basilio, Ambrosio, probat Durand. in *lib. de ritibus. Ecclesi. Cathol. 2. cap. 30.*

Porro Præfationes, nouem numero sunt, eaque antiquissimæ: nam Pelagius II. consultus ab Episcopis Germaniæ, quæ, & quot essent Præfationes authenticæ? Respondit, esse noue, videlicet præter communem, ut habetur in *ca. Inuenimus. De consecr. dist. 1.* Primam, de Natali Domini; Secundam, de Epiphaniâ, Tertiam, de Quadragesima; Quartam, de Cruce; Quintam, de Paschate; Sextam, de Ascensione; Septimam, de Pentecoste; Octauam, de Trinitate; Nonam, de Apostolis. Postea verò Urbanus II. in Concilio Placentino circa annum Domini 1080. Decimam Præfationem, quæ est de Beatissima Dei Genitrice, adiunxit, & referatur in *cap. Sanctorum dist. 70.* Extra has præfationes cæteras esse delendas, ait Hostiensis in *ca. consilium de celebr. Missar. 7.* voluit dicere, reliquas non esse iure communi approbatas.

Duodecimò quæritur, Canon Missæ, quante sit vetustatis? Respondeo, in primis Canonem ideo dictum, quod sit regula fixa, & stabilis in Missa à Sacerdote obseruanda. Gregorius meminit Canonis, scribit enim *lib. 7. Epistol. 63.* post Canonem recitari orationem Dominicam: Walfrid. *de reb. Ecclesi. cap. 22.* vocat Regulam Ecclesiasticam, qua omnes Sacerdotes vtuntur: Optatus verò *lib. 2. cap. 3. contra Parmenianum.* Mileuitanus appellat legitimum ordinem, qui in sacrificio offerendo obseruari debet, vocat Canonem Actionem Microlog. *lib. de Ecclesi. obseruari. cap. 12.* Multa contra Canonem Missæ obijciunt Hæretici; sed ea nullius planè sunt ponderis, & momenti. Animaduertendum est, Canonem etiam dici Actionem: sed Canon vocatur, ut iam dixi tanquam regula, & formula in sacrificio vsu, & instituto Ecclesiæ seruanda: non quod sit omnino ad sacrificij substantiam, & rationem necessaria; nam etiam consecratio Domini verbis adhibitis, sine alijs Canonis verbis rata, & firma esset. Actio verò dicitur, quia in ea parte Missæ est actio, in qua potissimum sacrificium consistit, nimirum consecratio, & oblatio corporis, & sanguinis Christi, vnde etiam quædam pars Canonis dicitur, *Infra actionem*, quia recitatur intra eam actionem; ex qua propriè sacrificium constat. Itè, Canon continet Orationes, tres ante consecrationem, & totidem post. Ante Consecrationem fit mentio viuorum, pro quibus sacrificiū offertur: mentio item Sanctorum cælestis patriæ ciuium fit, quorum patrocinij imploratur: post consecrationem fit mentio mortuorum, pro quibus sacrificium offerimus.

Porro quando institutus sit Canon, & quis eum instituerit, non omnino certo constat. In primis compertum, & exploratū est, ante Gregorium I.

omni ferè ex parte fuisse completum: nam Alcuinus, Amalarius, & cæteri testantur, prædictum Pontificem addidisse verba illa: *Diesque nostros in tua pace disponas*, & ita Canonem fuisse perfectum. Et in eo libro, qui dicitur Ordo Romanus, quem citant Alcuinus, & Amalarius, non procul ab initio, totus Canon extat expressis verbis. Gregorius videtur asserere *lib. 7. epistol. 63.* Canonem esse compositum ab Scholastico: quis porro fuerit ille Scholasticus, compertum non est. Quidam aiunt Scholastici nomē fuisse proprium certi cuiusdam viri, qui eo tempore Canonem edidit. Alij putant esse commune nomē significans virum insigni doctrina, & eruditione, & eum fuisse Gelasium I. Scholasticum dictum, quod fuerit doctrina, & eruditiōe clarissimus. Passim apud Gregorium, Scholasticum sumi pro viro docto constat *lib. 1. epistol. 3.* Paulo Scholastico *lib. 3. epistol. 38.* Marcello Scholastico *lib. 10. epistol. 2. lib. 12. Epistol. 30.* Immo Scholasticus, aliquando idem est, qui aduocatus *lib. 2. c. de iuris aduoca. lib. 12.* aliquando idem est, qui Affessor: ut apud Gregor. *lib. 4. Epistol. 29.* Gregorius Seuero Scholastico Exarchi, hoc est Seuero Affessori Exarchi, Quisq; ille fuerit Scholasticus, certissimum est, quod Synodus Tridentina definit *sessione 22. cap. 4.* sacrum Canonem multis ante sæculis editum, & ita ab omni errore purum, ut nihil in eo contineatur, quod non maxime sanctitatem, ac pietatem quandam redoleat, mentesque offerentium in Deum erigat: is enim constat tum ex ipsis Domini verbis, tum ex Apostolorum traditionibus, ac sanctorum quoque Pontificum pijs institutionibus. Hoc ideo dictum est, quoniam et si vnus aliquis in certam formam Canonem redegerit, partem tamen ex Domini verbis, partem ex Apostolorum Traditionibus, partem ex Romanorum Pontificum institutionibus accepit. Etenim verba quibus panis, & vinum consecrantur, ipsius Domini sunt: Inuocatio Sanctorum Martyrum, & commemoratio Mortuorum, sunt Apostolorum traditiones: pleraque alia Romani Pontifices addiderunt. Obijciens, Gregorium dicentem *lib. 7. epistol. 63.* Apostolos ad solam Dominicam orationem Eucharistiam consecrare solitos, ergo nihil eorum, quæ continentur in Canone, Apostoli instituerunt. Respondeo, Apostolos primum solam precationem Dominicam ad Eucharistiæ consecrationem adhibere contuuisse; sed deinde alia quædam addidisse; nimirum quam retuli Inuocationem Sanctorum Martyrum, & Commemorationem mortuorum.

Decimotertiò quæritur, Quo pacto intelligatur id, quod in prima sacri Canonis precatione oratur Deum Sacerdos, primo pro Ecclesia; secundo pro Papa; tertio pro Antistite loci; quarto pro Imperatore vel Rege in quibusdam Ecclesijs; quinto vniuersim pro omnib; Orthodoxis; sexto speciatim pro ijs, pro quibus vult. Respondeo, in omnibus Liturgijs orare Sacerdotem pro Ecclesia. Deinde in Concilio Valensi sub Leone I. celebrato, Canone 6. statuitur, ut nomen Domini Papæ, quicumque Sedi Apostolicæ præfuerit, in omnibus Gallicanis Ecclesijs recitetur. Item, nomina Episcoporum ad altare recitabantur. S. Gregor. *lib. 4. Epistol. 37.* Concil. African. *cap. 48.* Concil.

Carthag. 4. cap. 84. & August. Epist. 110. Nomen verò Imperatoris, aut Regis ijs in locis, ac provincijs, quæ in eius imperio, & ditione sunt, vt ait Innocentius III. Illud verò, *pro omnibus Orthodoxis*, Micrologus scribit esse superfluum, nec haberi in libris correctioribus, habetur tamen apud Alcuinum, Innocentium, & ceteros: nec videtur abundare, non enim idem est orare pro Ecclesia vniuersa, quod pro omnibus Orthodoxis, quoniam hoc loco omnes Orthodoxi accipiuntur ceteri omnes à Papa, Episcopo loci, & Rege, vel Imperatore distincti: perinde, ac si diceretur: offerimus tibi in vniuersum pro omni Ecclesia, deinde verò speciatim pro Papa, pro Episcopo loci, vel Rege, vel Imperatore, & pro ceteris omnibus Orthodoxis.

Obijcies, saltem superuacanea videri illa, quæ subiunguntur verba: *aque fidei Catholicae, & Apostolicae cultoribus*: cum idem videantur esse orthodoxi, qui Catholicae, & Apostolicae fidei cultores. Respondeo in hunc modum: sicut in sacris literis crebræ inveniuntur repetitiones eorundem, aut Synonimorum verborum, ad animi affectum plenius, ac vehementius exprimendum, augendum, & amplificandum; sic etiam Ecclesia in suis precationibus eadem repetere, aut Synonima adhibere solet ob affectum animi expressius significandum.

Quærat aliquis, quàm apud dicatur ab Ecclesia: *que tibi offerimus Domine*. cum de pane ipso, & vino loquatur, nec enim panis, & vinum offeruntur, sed corpus, & sanguis Domini. Profecto, panem, & vinum, dicit Ecclesia offerre se tanquam materiam in corpus, & sanguinem Domini mutandam, & proinde tanquam materiam consecrandam. **QVÆRAT** insuper quispiam, quid significetur illis verbis; *Pro quibus tibi offerimus*, vel qui tibi offerunt pro redemptione animarum suarum. Respondeo, cum dicitur, *pro quibus offerimus*, intelligi illos, qui nihil ad hoc sacrificium contulerunt; nihilque de hoc sacrificio cogitarunt, ac proinde pro illis offertur sacrificium, non ipsi offerunt: nomine autem eorum, de quibus dicitur, qui tibi offerunt, accipere debemus ceteros, qui aliquid ad sacrificium attulerunt, videlicet, quia aut elemosynam erogarunt, aut sacrificio præsentem adsunt, aut rem diuinam faciendam aliquo modo curarunt.

Caput XXXV.

De eadem re alia quæstiones breuiter diluuntur.

PRIMO quæritur, Quinam sit sensus eorum verborum Canonis: *Communicantes, & memoriam venerantes*. Alcuinus in cap. de celebr. Missæ. Innoc. lib. 2. de Missæ. cap. 9. Durand. in Ration. lib. 4. capit. 38. & alij, hæc verba referunt ad Communionem cum Sanctis, vt hæc sit sententia: offerimus hoc sacrificium communicantes Sanctorum memorijs, & eisdem venerantes. Micrologus refert hæc verba ad offerentes inter sese, perinde ac si diceretur, nos communicantes, id est, quadam Societate, & communionem coniuncti, & Sanctorum memoriam venerantes, & reliqua.

Secundò quæritur, Quo pacto dicatur: *vt ac-*

pta habeas, & benedicas, nam prius est rem sacri, & eam deinde acceptam, & gratam Deum habere. Respondeo, hæc verba dici de ipso pane, & vino, tanquam de materia statim consecranda. Ac proinde duo hic petit Ecclesia, primum, vt eam materiam acceptam, & gratam sibi Deus Pater habeat tanquam ad consecrationem aptam, & destinnatam, & deinde, vt benedicat, id est, eam sacrare dignetur, & conuertere in corpus, & sanguinem Christi filij sui Domini nostri. Panem, & vinum sacrificia appellat Ecclesia, quia sunt symbola, & signa veri sacrificij, & hostiæ, qui est Christus Dominus: sunt signa corporis, & sanguinis Domini.

Tertiò quæritur, Cur dicatur: *Hæc dona, hæc munera, hæc sancta sacrificia*. cum tamen panis, & vinum non sint sacrificia, quæ Domino offeruntur. Cum item vna tantum sit victima, & sacrificium, cur Ecclesia dicit numero multitudinis, munera, dona, & sacrificia? Respondeo sensum horum verborum obscurum non esse. Panem, & vinum appellat Ecclesia dona, & munera, nimirum consecranda, & conuertenda in corpus, & sanguinem Domini. Vocat item sacrificia, (vt ad secundum respondeam) non quod sint res ipsa, quæ immolatur, sed quod panis, & vinum sint res, & materia, quæ per consecrationem mutatur in corpus, & sanguinem Christi Domini, qui est vera hostia, quæ in Missæ sacrificio offertur, quare vnus est sacrificium, vna victima, quæ est Christus Dominus, qui hostia incruente immolatur in Missa: At verò quia duo sunt symbola, & signa, videlicet, species panis, & vini; ideo Ecclesia numero multitudinis appellat mysteria, Sacramenta, & sacrificia, munera, & dona.

Quartò quæritur, Quomodo verum sit illud in eodem Missæ Canone contentum: *Hæc igitur oblationem seruatius nostræ*. Respondeo: oblationem appellari ab Ecclesia panem, & vinum, eo quod sint materia ad altare allata, consecranda, & conuertenda in corpus, & in sanguinem Domini. **QVÆRITUR** deinde, quid significant illa verba ibidem contenta: *benedictam, adscriptam, ratam, rationabilem, acceptabilemque facere dignetur*. Videtur enim subobscura? Respondeo, petere à Deo Ecclesiam, vt eam oblationem consecrando, benedictam, hoc est, sacram ex profana reddat, & eam approbando faciat adscriptam, hoc est, inter dona, & munera, quæ sunt ipsi accepta, & grata, adscribat, & numeret: & confirmando ratam efficiat, id est, stabilem, & firmam, quæ nobis fructum certum, & perpetuum reddat. Rationabilem quoque faciat, hoc est, bonam, & rationi maxime consentaneam: & denique acceptabilem; videlicet, vt etiam ex parte ipsius ministri offerentis digna sit, quæ Deo accepta, & grata habeatur. Hæc verba sunt antiqua, nam apud Ambrosium in lib. 4. de Sacramen. cap. 5. habentur, & apud Augustinum, vt refert Gratianus in c. 1. 1. de consec. dist. 2. & S. Tho. 3. p. 4. q. 8. 4. ea etiam tribuit Augustino. Quamuis locus hic apud Augustinum nunc non extet, reperitur tamen, ac legitur apud Paschasium lib. de corpore, & sanguine Domini. cap. 12. ex quo videtur acceptus.

Quintò quæritur, Quo pacto illud ab Ecclesia dicatur: *Supra que propitio, ac sereno vultu respiciere digneris*. videtur enim id in eodem, cum petere Ec-

clesia